

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Θ. ΡΕΤΣΙΝΑΣ

(Ἀπέθανεν ἐν Πειραιῖ τὴν 27ην Φεβρουαρίου 1893)

ΣΑΝ σήμερον γὰ ἦτο 'πού ἔδυν, Γεώργιε, ἡ τελευταία ἀκτίς τοῦ διφρηλατοῦντος τὸν Ἑλληνικὸν αἰθέρα Φοῖβου. Σὰν σήμερον ἔδυν ἡ τελευταία χρυσῆ ἀκτίς ἡ χρυσίζουσα τοὺς πενθίμους τῆς ἰτέας κλώνας καὶ τῆς κυπαρίσσου, ὅτε παρεδίδομεν τὸ ἱερὸν σκήνωμά Σου εἰς τὴν

Θερμὴν ἀγκάλην τῆς Κοινῆς, τῆς Μεγάλης ἡμῶν Μητρὸς καὶ ἐστέ-
φομεν ὕστατον τὸν Γεώργιον, σπένδοντες τοὺς κρουνοὺς τῶν δακρύων μας
ἐπὶ τῆς νεοσκαφοῦς γῆς.

Σὲ ῥαντίζει, Γεώργιε, ἔτι καὶ νῦν μὲ δάκρυ πυκνόν, ἀδαμάντινον, ἡ
Πατρίς, τῆς ὁποίας ἐγένεσο τέκνον ἀγλαόν. Σὲ ῥαντίζει μὲ λευκά, ἀμά-
ραντα ἄνθη ἢ ἐκθρέψασα καὶ ἐν τοῖς κόλποις αὐτῆς ἀναστήσασα Πόλις,
τῆς ὁποίας ὑπῆρξες τὸ σέμνωμα. Σὲ ῥαντίζουν, Γεώργιε, μὲ δάκρυ θα-
ληρὸν ἐξ οὐρανίας πηγῆς οἱ γεννήτορες καὶ κασίγνητοι, τῶν ὁποίων ὑπῆρ-
ξες τὸ γλυκὺ καμάρι. Σὲ ραίνουν μὲ ἄνθη καὶ κρῖνα οἱ φίλοι τῶν ὁποίων
ἦσο ἀδελφὸς ἀληθής, ἀδελφὸς ἀλησμόνητος. Σὲ ῥαντίζει μὲ οὐρανίας
ἀμβροσίας δρόσον ὁ πενθῶν καὶ κατατροχόμενος ἀδελφὸς ἐν τῷ πενιχρῷ
τούτῳ κόσμῳ. Σὺ, Γεώργιε, ἦσο ἡ παραμυθία τοῦ πτωχοῦ καὶ ἐρήμου.
Σοῦ τὸ γλυκὺ μειδιᾶμα ἔσθενε παντὸς πικραμένου τὴν πίκραν καὶ τὴν
ὀδύνην. Ἐνώπιον Σοῦ, ἐκόπαζεν ἡ στοναχὴ τῆς συμφορᾶς καὶ ὁ ἔρημος
καὶ ἐγκαταλειμμένος ἀνεκάλυπτεν ἀδελφόν, καὶ ἐν σοὶ εὗρισκε βᾶκτρον
στερρὸν, ἀκλόνητον.

Ἠγνόει, Γεώργιε, καὶ αὐτὸς ὁ γεννήτωρ, ἠγνόει ὁ συμπολίτης, ἠγνόει
ὁ ἀδελφὸς αὐτὸς ὁποῖος οὐράνιος κόσμος ἐπλήρου τὰ ἀγνά σου στήθη.
Ἠγνοοῦμεν πάντες, μέχρι τῆς στιγμῆς καθ' ἣν μᾶς ἐγκατέλιπες πρὸς
φαινότερον ἀποδημήσας κόσμον, ἠγνοοῦμεν ὁποῖον κειμήλιον ἀτίμητον
εἶχομεν ἐν μέσῳ ἡμῶν, καὶ σήμερον ἀκόμη πάντες φωνοῦμεν τεθλιμμένοι
«διατὶ νύχτα καὶ μέρα νὰ μὴ ἦντλοῦμεν ἀπλῆστως τὸ θεῖον νέκταρ, ὅπερ
ἔῤῥεεν ἀπὸ τὸ γλυκὺ σου χεῖλος, καὶ ἀπὸ τὸ λάμπον σου ὄμμα ;»

Πάντες οὐδ' ἐπὶ στιγμὴν λησμονῶμεν ὁποῖον ἀδάμαντα ἀπώλεσεν ἡ πα-
τρίς καὶ ἡ ἐκθρέψασα καὶ γαλουχήσασα αὐτὸν πόλις. Ὁ Γεώργιος ἠγνόει τί
εἶνε ἔρις καὶ διαίρεσις ἐν μέσῳ πολιτῶν ἑλλήνων. Ἦθελε νὰ ἦνε φίλος ἀπάν-
των καὶ ἀδελφός· διότι τοιοῦτον εἶχε πλάσει αὐτὸν ὁ οὐράνιος Πλάστης.

Πάντας ἠγάπα ὁ Γεώργιος, τοὺς δ' ἀγαθοὺς καὶ χρηστοὺς πολίτας
ἐλάτρευεν. Ὁ ἐκζητῶν τὸ καλὸν καὶ μελετῶν πράξεις ἀγαθὰς δὲν κατέ-
χεται ὑπὸ αἰσθημάτων ἐγωϊστικῶν. Οὐδένα φθονεῖ ὁ πολίτης ὁ εὐθύς καὶ
ἀκέραιος, μετὰ παντὸς δὲ ἐργαζόμενος ὑπὲρ τοῦ ἀγαθοῦ, συμπράττει, καὶ
ἐκουσίως τάσσεται ὑπὸ τὸν συμπολίτην τὸν φέροντα βουλευματα κεδνὰ
ἐν τοῖς ἀνδρικοῖς αὐτοῦ στέρνοις. Καὶ αὐτὴν μόνην ἐθεώρει εὐτυχίαν ὁ
ἀλησμόνητος ἡμῶν Γεώργιος.

Ἀπὸ τῆς ἀγαθῆς αὐτοῦ ψυχῆς καὶ τῆς πεφωτισμένης διανοίας καὶ
ἀπὸ τῆς ἀρίστης ἐπιστημονικῆς αὐτοῦ μορφώσεως ὄρμα γλυκὺς καὶ ἀκά-
θεκτος πρὸς ἐργασίαν προοικονοζομένην τὰ βέλτιστα ὑπὲρ τῆς πεφιλημένης
καὶ ἐκθρεψάσης αὐτὸν πόλεως του.

Διακαῶς ἐπεθύμει καὶ εἰργάζετο ἀόκνως, ἵνα καταστήσῃ ἐν βραχυτάτῳ
χρόνῳ διαστήματι τὴν εὐρυάγειαν καὶ κοσμίαν πόλιν τοῦ Πειραιῶς, κέν-
τρον ἀγλαόν καὶ κόσμημα τῆς Ἑλλάδος ἀπάσης.

Ἡὔχετο καὶ εἰργάζετο ἀκάματος ὁ χρυσὸς μας Γεώργιος, ὅπως ἐνώσῃ
δύο ἄσπετα ἀθάνατα, τὸ ἱερόν τοῦ Κέκροπος Ἄστου καὶ τὴν καλλιόσμον
πόλιν τοῦ Πειραιῶς.

Διὰ τῶν ἀτρύτων καὶ πολυμόχθων αὐτοῦ ἐνεργειῶν, συνέστη ἐν Πειραιεῖ ὁ μουσικὸς θίασος, ὁ ἐπικληθεὶς «Καλλιτεχνικὴ Οἰκογένεια», συγχρόνως δὲ συνετέλεσεν ὁ Γεώργιος Ῥετσίνας, ἵνα συσταθῇ καὶ ἐν Ἀθήναις ὁ «Ὀμιλὸς τῶν Φιλομούσων», ὅπως προάγῃται τὸ γλυκὺ μέλος τὸ ἐξημεροῦν καὶ ἐκπολιτίζον τὸν ἄξιεστον καὶ ἄχρηστον, τὸ ἀληθῶς ἀνθρώπινον ράκος.

Ὁ γλυκὺς μας Γεώργιος εἶδεν ζωὴν καὶ νεῦρα εἰς πᾶσαν τὴν εὐγενῆ νεότητα τοῦ Πειραιῶς, καὶ ὑπὸ τὴν ἀπαλλὴν καὶ στιβαρὰν συγχρόνως χεῖρα αὐτοῦ ἀνωρθώθη ὁ λαμπρὸς τῶν «Ἐρετῶν Ὀμιλὸς». Εἶχε πίστιν ὁ Γεώργιος ἐν ἑαυτῷ καὶ ὁ πιστεύων μεταδίδει ὡς δι' ἠλεκτρικοῦ σπινθῆρος τὴν ἰδίαν πίστιν εἰς πάντας τοὺς περὶ αὐτόν. οὕτω δ' ἔτρεψε πλείους ἀγαθοὺς νέους πρὸς ἀνδρικὰς ἀσκήσεις ἐν μέσῳ τῆς ἀφροστολιστοῦ κυανῆς μας θαλάσσης. Κατεπλάγησαν αὐτοὺς διὰ τὴν τελειότητα καὶ εὐκοσμίαν μεθ' ἧς διεξήχθησαν μίαν ἡμέραν αἱ λεμβοδρομαὶ ἐκεῖναί.

Ἄλλ' ἢ ἄκρα εὐγένεια τῶν ὑψηλῶν αὐτοῦ αἰσθημάτων ἀνεδείχθη καὶ κατὰ τὰς μαύρας ἐκείνας καὶ ἀπαισίας ἡμέρας καθ' ἃς τὸ πρῶτον ἐσεισθη ἀνατιναχθεῖσα ἐκ βάρθρων ἡ ὠραία Ζάκυνθος, τὸ κάλλιστον τῆς Πλειάδος τοῦ Ἰονίου ἄνθος. Ἀμέσως ὁ ἐξόχως μουσοτραφῆς ἡμῶν Γεώργιος, ἀκάματος καὶ ἀκαταπόνητος ἐργάτης πάσης εὐγενοῦς ἰδέας, ἤρξατο νὰ παρασκευάζῃ συναυλίαν, ἣτις ἐμελλε νὰ δοθῇ ἐν τῷ δημαρχεῖῳ Πειραιῶς.

Εἶχον ἤδη τὰ πάντα συμπληρωθῆ· εὐγενεῖς νέοι καὶ νεάνιδες μουσοτραφεῖς θὰ μετεῖχον τῆς συναυλίας· ἀλλ' αἴφνης ὁ ἀκάματος ἐκάμφθη καὶ ὁ ἀκαταπόνητος Γεώργιος κατεπονήθη καὶ κατέπεσε φέρων πλήρη τὴν ἀδαμαντίνην αὐτοῦ πανοπλίαν.

Τοιοῦτος διὰ βραχέων ὁ γλυκὺς μας Γεώργιος, ὅστις ἐξητρίσθη ὡς ἡ δρόσος τῆς αὐγούλας, καὶ ἐσβέσθη ὡς διάττων ἀστὴρ πρὶν καὶ τὸ ἱερόν αὐτοῦ φέγγος γλυκάνῃ καὶ παραμυθῆσῃ τοὺς μετ' ἐλπίδος πολλῆς καὶ ἀφοσιώσεως πρὸς αὐτὸν ἀτενίζοντας.

Ἐπὶ σαπφειρίνου κόσμου πλανᾶται ἔτι καὶ νῦν ἡ γλυκεῖα, ἡ Οὐρανία ψυχὴ, ἡ ψυχὴ Σοῦ, Γεώργιε.

Οἱ ἀδάμαντες τῶν ἀστέρων ἀποκόπτονται ἀπὸ τοῦ δίου αἰθέρος, ἀλλὰ σκορπίζονται νῦν ἀφανεῖς ἐπὶ τῆς ἐρήμου ἡμῶν γῆς καὶ αὐχμηρᾶς.

Ἀνὰ τὸν Παρθενῶνα πλανᾶται τὸ γλυκὺ σου τὸ μεδίαιμα ἀνέφελον, ὑπὲρ τὴν νέφελην καὶ ὑπὲρ τὸ ἄστρον τῆς χρυσῆς αὐγούλας Σου, Γεώργιε.

Ἰπῆρξες ὁ πρῶτος τῶν ὁμοτίμων, εὐγενῆς καὶ γενναῖος ὑπὲρ πάντα, καὶ οὐδεὶς ποτε ἐφθόνησεν τὸν ἀνεπίληπτον ἐν χρηστότητι καὶ ἐν τῇ ἀεραῖα αὐτοῦ ἀρετῇ.

Ἀποδημῶν ἀπὸ τῆς πενιχρᾶς ἡμῶν γῆς, μετέτρεψεν ὁ Γεώργιος καὶ τὴν ὀδύνην αὐτὴν εἰς ὄλβον ἀειφόρον εὐπορίας ὑπὲρ τοῦ πτωχοῦ, ὑπὲρ τοῦ ἐρήμου, ὑπὲρ τοῦ ὄρφανοῦ, ὑπὲρ τοῦ πενθοῦντος, ὑπὲρ τοῦ ἐν φυλακῇ, τοῦ ὁποίου τὸ ἅγιον δάκρυ εἶνε μαργαριτῶν καὶ ἀδαμάντων ὑπέρτατον

Καὶ νῦν, Γεώργιε, βῆθι πρὸς τὴν ἐριβώλακα Φθίην, πρὸς τὰ Ὀλύμπια Οὐράνια Δώματα. Ἐκεῖ καὶ τὸ ὑψηλόν, τὸ ἀπροσπέλαστον μυστήριον καὶ ἡ Ἀθνασία Σή, ἡ ἀτελεύτητος.

(Ἀύγουστος 1895)

ΦΙΛΟΠΟΙΜΗΝ ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΪΔΗΣ

ΕΝ ΔΑΚΡΥ ΑΚΟΜΗ ΕΙΣ ΤΟ ΟΝΟΜΑ ΤΟΥ

Ὁ ὠραῖος μας Πειραιεύς, ὁ ἀγαπητός μας τόπος ἀπώλεσε τὸ σέμνωμά του καὶ τῆς προόδου ὁ ἰδρυτής, τῆς δρώσης νεότητος ὁ στύλος ἔπεσε πρὸ τῆς κοινῆς εἰμαρμένης.

Πρὸ τῆς ἀνατολῆς τοσοῦτον ἀνθηρᾶς νεότητος, μέσα εἰς τὰ γλυκοχαράγματα ἡμέρας πλήρους ἐλπίδων ἐπείφανετο νέος προόδου ὄριζων, ὅστις αἴφνης ἐσβέσθη πρὶν ἢ αἰ φωτειναὶ ἀκτῖνες του τελείως ἐκπεμφθῶσιν.

Θησαυρὸς ζωῆς, τῆς ὁποίας ὁ βαρὺς ὄγκος ἠδύνατο νὰ ζωογονήσῃ τάγμα γενόντων, ὑπέκρυψε εἰς τὰ ἄγρια ἔνστικτα ἐκείνου, ὅστις παραχθὴς ἐκ τῆς μαύρης χολῆς καὶ τοῦ βαθέως σκότους τῆς ἀναισθησίας, δὲν ἠθέλησε νὰ ἐνδῶσῃ, καὶ κατὰ τὰς τελευταίας ἔτι στιγμὰς τῆς φρικώδους φεῦ! ἀγωνίας, εἰς τὰς ταπεινάς καὶ ἰκετευτικάς παρακλήσεις νέου παρ' αὐτοῦ ζητοῦντος τριῶν μόνον ἐτῶν ἀναβολὴν ἐκτελέσεως οὕτω σκληρᾶς ἀποφάσεως.

Πόσον ἤθελε νὰ ζήσῃ ὁ δῦσμοιρος Γιώργος! καὶ ὅπως ἴδωμεν ὅτι ἔξέφραζεν ἡ συμπαθητικωτάτῃ ἐκείνῃ μορφῇ πρὸς τοὺς ἐκεῖ παρόντας ἀτυχεῖς φίλους του, οἵτινες δὲν ἦσαν ἱκανοὶ νὰ τὸν κρατήσωσι μακρὰν ἀποδημοῦντα, νὰ τὸν ἀνακουφίσωσι τῆς τρομερᾶς ἐκείνης ἀγωνίας, τοῦ προμηνήματος τούτου τοῦ θανάτου! Πόσοι ἡμέραι δὲν παρήλθον, πόσοι δὲν παρήλασαν μῆνες, καὶ ὅμως ἐν ἡμῖν μένει διαυγῆς ἡ μνήμη, ἀκεραία ἡ ἀγάπη δι' ἐκείνον, οὕτινος τὸ ἄρωμα ἀνεδίδετο ἀπὸ ἄκρου εἰς ἄκρον τοῦ εἰσέτι πενθοῦντος προσφιλοῦς του τύπου. Ναί! οὐδέποτε θὰ τὸν λησμονήσω, διότι καὶ οὐδέποτε ἀνεύρον μεγαλειτέραν ψυχὴν, εὐγενεστέραν καρδίαν. Οὐδέποτε φύσις ἀνθρωπίνῃ, ἐξ ὧσων ἐγὼ ἐγνώρισά, περιελάμβανεν ἐν ἑαυτῇ τόσας ἀρετάς, αἵτινες τὸν κατέστησαν φαινομένον ἐν ταύτῃ τῇ ἀληθῶς στεῖρᾳ ἐποχῇ φαινομένον. Οὐδέποτε τάφος, ὁ λιμὴν οὗτος τῆς φθαρτῆς ἀνθρωπότητος, παρέστη εἰς ἐμὲ μᾶλλον ἀποτρόπαιος, μᾶλλον ἀπαίσσιος, ἀφοῦ δύναται νὰ περικλείῃ τόσῃν νεότητᾳ, τόσῃν εὐγένειαν, τόσῃν ἀμνησιακίαν μετὰ τοσαύτης ὑψηλοφροσύνης.....

Λεπτὸς τοὺς τρόπους, κόσμιος καὶ ἐπιφυλακτικὸς ἐν ταῖς ὀμιλίαις του, ἀληθῶς εὐγενής, κεκτημένος πᾶν ὅτι ἀπῆτει ὁ αἰὼν τῆς προόδου, καθίστατο ἀπαράιτητος εἰς τοὺς εὐγενεῖς κύκλους τῶν οἰκογενειῶν ἐκείνων, αἵτινες πάντοτε μετὰ τῶν πρώτων, πρώτῃν καὶ ἀναγκαίαν τὴν ἐκείνου συμμετοχὴν ἐν ταῖς ἑαυτῶν συναναστροφαῖς ἐθεώρουν. Καὶ ἐν ᾧ ἦτο τέλειος, κατὰ τὴν περὶ τελείου ἀνθρωπίνῃν ἀντίληψιν, ἐφάνετο, διὰ τὸ ἀμνησιακόν, διὰ τὸ εὐπιστόν, μὴ τοιοῦτος εἰς φίλας ὑπάρξεις, μεθ' ὧν ἐπόθει στενωτέρον ἔτι νὰ συνδεθῇ. Αὐτὰ ἐδέοντο ἄλλοτου φακοῦ διὰ νὰ διῆλθωσι τὴν μεγάλῃν του ψυχὴν, τὴν πάνδημον κηδεῖαν του, τὸν γενικὸν ἐκείνον ὀλοφυρμόν, ὅπως ἐξέλθωσι τῆς ἀπάτης των. Ὁ Γεώργιος Ρεσίνας δὲν ἀνῆκε μόνον εἰς τὸν στενὸν κύκλον τῶν οἰκείων αὐτοῦ, ἀνῆκεν εἰς τὸν τόπον του, εἰς τὸν Πειραιᾶ του, ὅστις τὸν ἠγάπησε καὶ ἠγάπηθη εἰς τὸν τόπον του, εἰς τὸν Πειραιᾶ του, ὅστις τὸν ἠγάπησε καὶ ἠγάπηθη παρ' αὐτοῦ τόσον, ὥστε νὰ ἀπατιῇ ἕκαστος δι' ἑαυτὸν ἰδίαν ὅλως ἀγάπην καὶ ἀφοσίωσιν. Καὶ ὁ Πειραιεύς ἔκλαυσεν ἐν αὐτῷ τέκνον, οἱ συγγενεῖς καὶ οἱ φίλοι ἐθρήνησαν ἀδελφόν, οἱ ἐνδεδεῖς γενναῖον καὶ θαυσιπρὸς προστάτην.....

(Ὀκτώβριος τοῦ 1895)

EMMAN. Γ. ΚΑΥΑΜΠΕΛΗΣ